

انتخابات ایران: واقعیت‌ها و انتظارات پیش رو

نیکنام بیری (دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل)

۱۷ خرداد ۱۳۹۶

شماره مسلسل: ۴۴۰۰۳۲۵

شماره شاپا: ۵۳۸۵-۲۴۲۳

همچنین آگاهی بیشتر عموم مردم از نوع نگاه و رویکرد احزاب مدعی قدرت در فائق آمدن بر چالش‌ها می‌شود. بدین ترتیب وجود فاصله زمانی مناسب میان آغاز رقابت‌های انتخاباتی تا روز برگزاری انتخابات، به روشن شدن رویکردهای احزاب و امکان عملیاتی‌بودن آن‌ها کمک می‌کند. در این بین، رسانه‌های منتقد و آزاد، مدام با نقد و نظر جدی برنامه‌های نامزدها، ذهن و روان افکار عمومی را جهت انتخاب گزینه اصلاح آماده می‌سازد.

شوربختانه در کشورمان صرفاً شاهد یک بازه زمانی نسبتاً کوتاه در تبلیغ و معرفی نامزد هستیم. در دوازدهمین انتخابات ریاست جمهوری نیز شورای محترم نگهبان به عطف به این امر، برای اولین بار لیست نهایی نامزدهای تأییدشده را یک هفته زودتر از موعد مقرر قانونی اعلام کرد. اعضای محترم شورای نگهبان با وقوف به اهمیت انتخابات ریاست جمهوری و لزوم آگاهی بیشتر مردم، بازه زمانی مدت تبلیغ نامزدها را بیشتر از دوره‌های گذشته تعیین کردند.

بی‌گمان، نبود فاصله زمانی مناسب برای تبلیغ و معرفی نامزدها، پیامدی جز شعاری‌شدن انتخابات از سوی نامزدها نخواهد داشت. از این رو بی‌جهت نیست که شخصیت‌های سیاسی بیش از آنکه به ارائه دیدگاه‌های خود در حل مشکلات اقتصادی و سیاسی کشور بپردازند. رویکرد تهاجمی و تخریبی برای جلب آرای مردم در پیش می‌گیرند. تبیین برنامه به زمان طولانی نیاز دارد. برای اجرای این مسئله نه زمان اختصاص یافته کافی است و نه اینکه فرهنگ و زمینه فکری برای عملیاتی‌کردن آن در کشورمان وجود دارد.

برگزاری سه دور مناظره آن هم با تعدد نامزدها و تعیین زمان کوتاه برای طرح پرسش و پاسخ، اجازه تشریح برنامه و مطرح کردن دیدگاه‌های اساسی را از سوی نامزدها سلب کرده‌است. از همین رو نامزدها سعی می‌کنند از تریبونشان برای عرضه بیشتر خود به مردم بهره‌برداری کنند. نامزدها با پاک کردن صورت مسئله رقیب صرفاً به بیان نظرات خود می‌پردازند. نکته مهم دیگری که در این بین مطرح است اینکه برنامه محوری و صحبت کردن در مدارهای تعیین شده سیاسی و اجتماعی، چه‌بسا موجب کاهش اقبال عمومی به سوی نامزد موردنظر شود. ارائه برنامه و تعیین دستورالعمل برای حل مشکلات، اولاً زمینه نقد و چالش را از سوی رقیب فراهم می‌سازد و از طرف دیگر بن‌مایه‌های فکری فرد را نزد مردم برملا می‌سازد. از همین رو نامزدها سعی دارند ضمن عدم ورود به مسائل ریشه‌ای کشور، روی موضوعات روز اقتصادی تمرکز کنند.

برگزاری انتخابات در عصر جدید جهانی به واقعیتی غیرقابل انکار تبدیل شده است. امروزه عموم کشورهای داعیه دار دموکراسی، از انتخابات به عنوان ابزاری برای چرخش نخبگان خود استفاده می‌کنند. جمهوری اسلامی ایران نیز با اعتقاد به اصل حاکمیت مردم در تعیین سرنوشت سیاسی و اجتماعی خود، سازوکارهای قانونی خاصی را برای اجرای انتخابات با هدف تقویت تعامل دولت و ملت پیش بینی کرده است. در مدل جمهوری اسلامی ایران، مردم مستقیم و بی‌واسطه به انتخاب اعضای دو قوه مهم مقننه و مجریه می‌پردازد. این دربرابر الگوی برخی کشورهای است که رئیس اجرایی دولت از درون پارلمان انتخاب می‌شود و یا اینکه مردم با انتخاب یک هیئت الیت در تعیین رئیس جمهوری خود سهیم هستند.

قصد این نوشتار بررسی تفاوت نظام‌های انتخاباتی میان ایران با سایر کشورهای دنیا نیست بلکه در پی ریشه‌یابی کیفیت رقابت‌ها و نوع حضور نامزدها در صحنه قدرت است.

گفتنی است که در جوامع توسعه‌یافته شخصیت‌های مدعی قدرت، نخست ضمن تبیین مشکلات و چالش‌های کشورشان به ارائه برنامه‌ها و راهکارهای موردنظر خود می‌پردازند و در مرحله دوم با قرارگرفتن در سکان قدرت، زیر ذره‌بین احزاب منتقد و رسانه‌های آزاد قرار می‌گیرند. این امر به عینی‌ترین شکل ممکن در دموکراسی‌های توسعه‌یافته غربی در حال اجراست.

در این کشورها گروه‌های مدعی قدرت یک بازه زمانی حداقل یک‌ساله را برای ارائه راهکارهای خود در نظر می‌گیرند. در این دوره زمانی مشخص، هرکدام از گروه‌ها با برگزاری مناظره‌های متعدد و حضور در میان اقشار مختلف مردم به نقد جدی یکدیگر می‌پردازند. این امر باعث صیقل‌یافتن برنامه‌ها و

تجربه‌های گذشته نشان داده که ورود به موضوعات چالشی و حساس باعث اقبال بیشتر عموم مردم می‌شود. به تبع همین امر، نامزدها در مناظره‌ها و سخنرانی‌ها سعی دارند با دست گذاشتن بر مسائل حساس و ضربه‌پذیر، زمینه جلب آرای توده مردم را به خود جلب کنند. چنین امری به نوبه خود مانع از شکل‌گیری برنامه‌محوری و به تبع آن حزب‌سالاری در کشورمان شده است.

بنابراین ضروری است که با تقویت نظام حزبی، زمینه برای اجرای دقیق برنامه‌ها و خواسته‌های مهم اقتصادی و سیاسی مردم هموار گردد. این مهم نیازمند همراهی همه جناح‌های مهم قدرت در کشورمان است. قاعده‌مندی و رفتار سازمانی و حزبی به تشریک مساعی تمامی جریان‌های سیاسی نیاز دارد. در صورت پایبندی افراد و گروه‌ها به سیستم حزبی، جامعه نیز در انتخاب‌های سیاسی خود محاسبه‌شده‌تر عمل خواهد کرد.

استفاده از مطالب با ذکر منبع آزاد است.

متون سیاستی منتشرشده در شمس، بیانگر دیدگاه نویسندگان بوده و لزوماً نظر این شبکه نیست.